

بررسی نقش آموزش از راه دور در بیماری آرتريت روماتوئيد ؛ یک مطالعه مروری

مژگان قلی‌تبار عمرانی

کارشناسی ارشد پرستاری، دانشکده پیراپزشکی آمل، دانشگاه علوم پزشکی ساری، ساری، ایران

میلاد داوری شلمزاری

دانشجوی کارشناسی ارشد پرستاری، دانشکده پرستاری مامایی، دانشگاه علوم پزشکی سبزوار، سبزوار، ایران

چکیده: آرتريت روماتوئيد از جمله بیماری‌های خودایمنی است که سیر مزمن و پیشرونده داشته و دارای اثرات مخربی بر وضعیت عملکرد مفاصل و جنبه‌های مختلف سلامتی است. آموزش از راه دور به دلیل عدم محدودیت زمانی و مکانی، یکی از روش‌های مؤثر در برقراری ارتباط مراقبتی با مددجو و کنترل بیماری‌های مزمن است. هدف از این مطالعه بررسی نقش آموزش از راه دور در بیماری آرتريت روماتوئيد می‌باشد. در مطالعه مروری حاضر با استفاده از پایگاه‌های الکترونیکی SID، Magiran، Iran Medex، Pubmed، Google Scholar، Science Direct و Cinahl کلیدواژه-های آموزش از راه دور، آرتريت روماتوئيد و بیماران بدون در نظر گرفتن محدودیت زمانی، تحت جستجو قرار گرفت. مطالعات طی دو مرحله بازبینی شدند و بر اساس معیارهای ورود و خروج که در مرحله اول، عنوان و چکیده و در مرحله دوم، کل مقاله مورد بررسی قرار گرفت، نهایتاً 6 مقاله وارد مطالعه گردید. بررسی مطالعات نشان داد آموزش از راه دور دارای اثرات مثبتی بر میزان رضایتمندی بیماران و خانواده ایشان، بازتوانی و مؤلفه‌های مرتبط با سلامتی نظیر: توانایی عملکردی، شدت درد، تورم و سفتی مفاصل و بهزیستی عمومی است و افزایش فعالیت بدنی، ارتقاء میزان تبعیت از فرآیند دارودرمانی و بهبود خودکارآمدی را به دنبال دارد. همچنین با کاهش میزان مراجعه به درمانگاه‌های سرپایی، هزینه‌های مرتبط با مراقبت‌های بهداشتی-درمانی را کاسته و افزایش کیفیت زندگی را در این بیماران سبب خواهد شد. لذا به‌کارگیری آن به منظور افزایش مشارکت بیماران در فرآیند مراقبت و درمان، پایش وضعیت سلامتی و مدیریت برنامه درمانی توصیه می‌شود که این امر نیازمند توجه ویژه مراقبین سلامت به خصوص پرستاران در استفاده از این مداخله آموزشی، با هدف بهبود خودمراقبتی و دسترسی همگانی بیماران مبتلا به آرتريت روماتوئيد به خدمات مرتبط با سلامتی، می‌باشد.

واژگان کلیدی: آموزش از راه دور، آرتريت روماتوئيد و بیماران

مقدمه:

آرتریت روماتوئید (RA¹) یک بیماری خودایمنی مزمن و چالش برانگیز برای بیماران است (MacIver et al, 2021) که منجر به افت شدید عملکرد و کاهش استقلال در فعالیت های روزمره زندگی می شود (Baratzadeh et al, 2021). این بیماری با التهاب دوره ای در سینوویوم شروع شده که در ادامه منجر به ضخیم گشتن آن و بروز ادم در بافت سینوویال می گردد (Khoja et al, 2018). در این بیماری علائمی نظیر: تورم، درد مزمن، حساسیت، سفتی و خشکی مفاصل، تخریب پیشرونده و دفورمیتی در مفاصل دیده می شود (Naqvi et al, 2017) که خستگی، کاهش وزن، اضطراب، افسردگی و ناتوانی های دیگری را به دنبال دارد (Akhlaghi et al, 2016). در حدود 1% از مردم سراسر دنیا مبتلا به آرتریت روماتوئید هستند اما شیوع آن در نژادها و گروه های مختلف مردمی و مناطق مختلف، متفاوت است (Ebrahimi et al, 2015). در ایران نیز شیوع آن در حدود 1% گزارش شده است (Abbasi et al, 2019). متأسفانه آرتریت روماتوئید همانند سایر بیماری های مزمن درمان قطعی ندارد (Conigliaro et al, 2019) و مشکلات اجتماعی و ارتباطی بسیاری مانند: محدودیت توانایی شرکت در فعالیت های اجتماعی، مشکلات جنسی، عاطفی و بدشکلی های فیزیکی را سبب می شود (Arvidsson et al, 2013). با این حال اهداف درمانی در این بیماری شامل: کاهش درد و التهاب و بهبود عملکرد کلی فرد می باشد (MacIver et al, 2021). کاهش وضعیت عملکرد در افراد مبتلا به RA، اثرات منفی قابل توجهی بر جامعه، خانواده بیماران و ارائه دهندگان مراقبت های درمانی دارد (Saeedfar et al, 2018). مدیریت علائم و پایش روند بیماری در طول زمان به منظور کاهش ناتوانی و کنترل درد از اهمیت بسزایی برخوردار است؛ در این راستا کنترل ضعیف بیماری و پیش بینی نیاز به تغییرات درمانی، از جمله عواملی است که ممکن است نیازمند پیگیری پزشک متخصص و انجام مشاوره های منظم توسط پرستار با بیمار و خانواده وی باشد که به سبب آن، تبادل اطلاعات و ارائه پشتیبانی صورت می گیرد (Ramelet et al, 2017). بر این اساس لازم است تا بیماران مبتلا به این بیماری دانش و مهارت مورد نیاز برای تصمیم گیری، حل مشکلات و ارتباط با دیگران را کسب نمایند (Baratzadeh et al, 2021)؛ به همین دلیل امروزه به طور فزاینده ای از فناوری به منظور حمایت از خودمدیریتی در این بیماران استفاده می شود (MacIver et al, 2021). نتایج مطالعات نشان داده است آموزش ساختارمند در زمینه خودمراقبتی می تواند به بهبود وضعیت عملکرد و سلامت در این بیماران شود (Breedland et al, 2011). آموزش از راه دور یکی از روش های آموزشی و یک یادگیری برنامه ریزی شده است که در آن، آموزش و یادگیری در محیط های جداگانه انجام می گیرد؛ در این روش ارتباط مدرس و یادگیرنده از طریق نامه نگاری، رادیو، تلویزیون، تلفن، ویدیو، اینترنت و شبکه های اجتماعی برقرار می شود (Dortaj et al, 2017). دسترسی به مداخلات آموزشی از راه دور به صورت آنلاین، فوری، مؤثر و کم هزینه است و محدود به ساعات کاری خاصی نمی باشد (Xiang et al, 2020). همچنین استفاده از این روش آموزشی، مراقب را قادر به اجرای اقداماتی مانند: پایش و آموزش بیماران، جمع آوری اطلاعات، کنترل درد، انجام مراقبت های پرستاری و حمایت از خانواده بیمار می نماید (Peck, 2005). مطالعات مختلف حاکی از تأثیر مثبت آموزش از راه دور در بیماران و گروه های مختلف است و با توجه به تمایل روزافزون بشر در استفاده از این روش، توجه پژوهشگران بسیاری به انجام بررسی تأثیر این مداخله آموزشی در حال افزایش است و تاکنون مطالعات بسیاری در این زمینه به چاپ رسیده است. از سویی دیگر برای پذیرش و یا عدم پذیرش یک روش درمانی باید از تأثیرات آن در شرایط مختلف، اطمینان حاصل نمود؛ لذا مرور و جمع بندی نتایج حاصل از این مطالعات امری ضروری به نظر می رسد.

بنابراین با توجه به عوارض محدودکننده و پیچیدگی ماهیت بیماری آرتریت روماتوئید و نیز اهمیت کنترل و مدیریت علائم در این بیماران و اهمیت نقش آموزش از راه دور در فرایند پایش، مراقبت، مدیریت و درمان این بیماری، مطالعه حاضر با هدف تعیین نقش آموزش از راه دور در بیماران مبتلا به آرتریت روماتوئید صورت گرفت.

روش تحقیق:

¹ Rheumatoid arthritis

در مطالعه حاضر، بررسی جامع و دقیقی بر روی مقالات، بدون در نظر گرفتن محدودیت زمانی با کلیدواژه های مرتبط مانند آموزش از راه دور، آرتريت روماتوئيد و بيماران در پایگاه های اينترنتی SID، Magiran، Iran Medex، PubMed، Google Scholar، Science Direct و Cinahl به زبان های فارسی و انگلیسی انجام شد. مطالعات طی دو مرحله بازبینی شد و بر اساس معیارهای ورود و خروج که در مرحله اول عنوان و چکیده و در مرحله دوم کل مقاله مورد بررسی قرار گرفت، نهایتاً از بین 18 مقاله، 6 مقاله که بالاترین همپوشانی را با موضوع مورد مطالعه داشتند، مورد بررسی قرار گرفت. معیارهای ورود به مطالعه شامل مقالات مرتبط با آموزش از راه دور در بيماران مبتلا به آرتريت روماتوئيد، در دسترس بودن متن کامل مقالات بدون در نظر گرفتن محدودیت زمانی بود. مواردی مثل خلاصه کتاب، گزارش سردبیر، مقدمه و پیشگفتار کتب و مجلات، تفسیرها و گزارش اجلاس به علت عدم قابلیت در پاسخگویی به سؤال پژوهش از مطالعه حذف شدند. جستجو به صورت فردی توسط نویسنده اول انجام شد. سپس توسط نویسنده دوم بررسی و مورد تأیید قرار گرفت. مقالات در دو مرحله انتخاب شدند. در مرحله اول با حذف مقالات غیر مرتبط با موضوع مقاله و در مرحله دوم با مطالعه کل مقاله از میان مقالات مرتبط با نقش آموزش از راه دور در بيماران مبتلا به آرتريت روماتوئيد، انتخاب شدند. مطالعاتی که بیشترین ارتباط را با هدف و سؤال پژوهش داشتند، متن کامل آنها مورد بررسی قرار گرفت که نهایتاً تعداد 6 متن کامل مقاله چاپ شده، که نقش آموزش از راه دور را در بيماران مبتلا به آرتريت روماتوئيد، مورد بحث و بررسی قرار دادند، وارد مطالعه شدند.

یافته‌ها:

مکلور¹ و همکاران (2021) در مطالعه‌ای سیستماتیک با عنوان "مداخلات سلامت از راه دور برای حمایت از خودمديريتي در بزرگسالان مبتلا به آرتريت روماتوئيد" اظهار داشتند که مداخلات سلامت از راه دور با طراحی درست و چندوجهی، می‌توانند به دستیابی به نتایج مثبت خودمديريتي در بيماران مبتلا به RA کمک کنند؛ به طوری که برخی از مطالعات، تأثیرات مثبت سلامت از راه دور را بر عواملی نظیر: فعالیت بدنی، میزان تبعیت از فرآیند دارودرمانی و خودکارآمدی در این بيماران گزارش نمودند (MacIver et al, 2021).

پانی² و همکاران (2017) در مطالعه‌ای خود تحت عنوان "بازتوانی از راه دور در بيماران روماتیسمی: تأثیر و رضایت از تجزیه و تحلیل مراقبت" گزارش کردند که این روش تا حد زیادی در بيماران پذیرفته شد. با این حال نتایج حاکی از آن بود که به منظور دستیابی به اطلاعات بیشتر درباره پیشرفت توانبخشی بيماران و چالش‌های تکنولوژی، تحقیقات بیشتر و جامع‌تری مورد نیاز است (Pani et al, 2021).

مصطفی‌آمر³ و همکاران (2022) در مطالعه‌ای با عنوان "تأثیر پرستاری از راه دور بر پیامدهای سلامت کودکان مبتلا به RA و رضایت مراقبین آنها در طول همه‌گیری کووید-19" بیان نمودند که مداخله تفاوت آماری معناداری در ارتباط با مؤلفه‌های سلامت کودکان از جمله: توانایی عملکردی، شدت درد، تورم و سفتی مفاصل، پایبندی به دارو، وضعیت و سیر بیماری و بهزیستی عمومی، بین دو گروه آزمون و شاهد مشاهده شد. همچنین بهبود معناداری در سطوح کیفیت زندگی (جسمی و روانی) و رضایت مراقبین از خدمات بهداشتی در گروه آزمون پس از دریافت مداخله دیده شد (Mostafa Amer et al, 2022).

همچنین راملت⁴ و همکاران (2017) در مطالعه‌ای به صورت کارآزمایی بالینی تحت عنوان "تأثیر مداخله تلفنی توسط پرستار بر رضایت و مؤلفه‌های سلامتی در کودکان مبتلا به رماتیسم التهابی اظهار داشتند پرستاری از راه دور دارای اثرات مثبتی بر رضایت و درد در این کودکان و خانواده‌های آنها داشته است که این امر اهمیت حمایت پرستاران را در این حوزه برجسته می‌نماید (Ramelet et al, 2017).

کنودسن⁵ و همکاران (2024) در یک کارآزمایی بالینی با عنوان "اثر بخشی آموزش دیجیتال برای حمایت از خودمديريتي در بيماران مبتلا به RA اولیه" گزارش نمودند که تفاوت آماری معناداری از نظر میانگین نمره خودکارآمدی بین گروه-

1 MacIver

2 Pani

3 Mostafa Amer

4 Ramelet

5 Knudsen

های شاهد و آزمون پس از دریافت مداخله وجود داشت که به نفع گروه آزمون بود. همچنین میزان مراجعه به کلینیک‌های سرپایی در گروه آزمون نسبت به گروه شاهد کمتر بوده است (Knudsen et al, 2024).
کندی¹ و همکاران (2017) در مطالعه‌ای تحت عنوان "مقایسه آینده‌نگر پزشکی از راه دور در مقابل ارائه حضوری یک برنامه آموزشی بین حرفه‌ای در بزرگسالان مبتلا به آرتریت التهابی" اظهار داشتند که بهبود خودکارآمدی در هر دو گروه روند مشابهی داشته است (Kennedy et al, 2017).

بحث و نتیجه‌گیری:

هدف از انجام این مطالعه، تعیین نقش آموزش از راه دور در بیماری آرتریت روماتوئید بود. بررسی نتایج مطالعات نشان داد آموزش در قالب پرستاری از راه دور روشی مداخله‌ای و قابل توجه در ارائه مراقبت‌های بهداشتی- درمانی است و تأثیرات مثبتی بر سلامتی بیماران و افزایش رضایتمندی مراقبین آنها دارد (Mostafa Amer et al, 2022). همچنین آموزش از راه دور در خانه منجر به بهبود خودکارآمدی و در نتیجه افزایش مدیریت از خود در بیماران مبتلا به RA می‌شود که این امر کاهش هزینه‌های مراقبت‌های بهداشتی را به دنبال کاهش مراجعه به کلینیک‌های سرپایی به دنبال دارد (Knudsen et al, 2024). مطالعه براتزاده و همکاران (2021) نشان داد آموزش خودمراقبتی نقش مؤثر و مثبتی در فرآیند توانبخشی این بیماران ایفا می‌کند؛ بنابراین می‌توان از این برنامه‌ها به عنوان بخشی از رویکرد درمانی در کنار سایر فعالیت‌های مربوط به توانبخشی در نظر گرفت (Baratzadeh et al, 2021). آموزش به بیماران می‌تواند منجر به افزایش دانش، ارتقاء سلامت و بهبود فعالیت‌های خودمراقبتی می‌شود (Gronning et al, 2012). همچنین دارای اثرات مثبتی بر میزان فعالیت بدنی، میزان تبعیت از فرآیند دارودرمانی و خودکارآمدی می‌باشد (MacIver et al, 2021). بدون آموزش به بیماران و مشارکت فعال آنها در فرآیند مراقبت از خود، کیفیت زندگی کاهش یافته و همچنین افزایش هزینه‌های بهداشتی دیده می‌شود (Mirzaei-Alavijeh et al, 2017).

بنابراین با توجه به نتایج مطالعات انجام شده، مداخلات مبتنی بر آموزش از راه دور به عنوان راه حلی مناسب و مؤثر در ارائه خدمات بهداشتی- درمانی و نیز در روند مراقبت و مدیریت در بیماری آرتریت روماتوئید می‌باشند و با توجه به این امر که روشی ساده و کم‌هزینه و در دسترس است که بدون هر گونه محدودیت زمانی و مکانی، قابل انجام است؛ لذا به- کارگیری آن به عنوان رویکردی حمایتی در کنار درمان‌های دارویی، جهت ارتقاء خودمراقبتی و ارائه خدمات مرتبط با سلامتی در بیماران مبتلا به آرتریت روماتوئید توصیه می‌گردد. با این حال انجام تحقیقات با کیفیت بالاتر به منظور بررسی مزایا و نتایج ناشناخته آموزش از راه دور بر ابعاد مختلف سلامتی در این بیماران پیشنهاد می‌شود.

منابع:

- Abbasi, M., Mousavi, M. J., Jamalzehi, S., Alimohammadi, R., Bezvan, M. H., Mohammadi, H., & Aslani, S. (2019). Strategies toward rheumatoid arthritis therapy; the old and the new. *Journal of cellular physiology*, 234(7), 10018-10031.
- Akhlaghi, M., Askarishahi, M., & Sabzmakan, L. (2016). Quality of life and related factors in rheumatoid arthritis patients. *Journal of health research in community*, 2(3), 1-11.
- Arvidsson, S., Bergman, S., Arvidsson, B., Fridlund, B., & Tingström, P. (2013). Effects of a self-care promoting problem-based learning programme in people with rheumatic diseases: A randomized controlled study. *Journal of advanced nursing*, 69(7), 1500-1514.
- Baratzadeh, A., Kashaninia, Z., Mohaddess, F., Jokar, M. H., & Haghani, S. (2021). Effect of self-care education on the functional status of patients with rheumatoid arthritis. *Iran Journal of Nursing*, 34(131), 70-81.

- Breedland, I., van Scheppingen, C., Leijnsma, M., Verheij-Jansen, N. P., & van Weert, E. (2011). Effects of a group-based exercise and educational program on physical performance and disease self-management in rheumatoid arthritis: a randomized controlled study. *Physical therapy*, 91(6), 879-893.
- Conigliaro, P., Triggianese, P., De Martino, E., Fonti, G. L., Chimenti, M. S., Sunzini, F., ... & Perricone, R. (2019). Challenges in the treatment of rheumatoid arthritis. *Autoimmunity reviews*, 18(7), 706-713.
- Dortaj, F., Zareie Zavaraki, E., Aliabadi, K., Farajollahi, M., & Delavar, A. (2017). The impact of distance education (based Mooc) on academic performance of PNU. *Journal of Research in Educational Systems*, 10(35), 1-20.
- Ebrahimi, M., Moghadamnia, M., Farmanbar, R., Zayeni, S. H., & Kazem Nejad Leili, E. (2015). Status of self-care ability of patients with Rheumatoid Arthritis. *Journal of Holistic Nursing And Midwifery*, 25(4), 9-18.
- Grønning, K., Skomsvoll, J. F., Rannestad, T., & Steinsbekk, A. (2012). The effect of an educational programme consisting of group and individual arthritis education for patients with polyarthritis—a randomised controlled trial. *Patient education and counseling*, 88(1), 113-120.
- Kennedy, C. A., Warmington, K., Flewelling, C., Shupak, R., Papachristos, A., Jones, C., ... & Hogg-Johnson, S. (2017). A prospective comparison of telemedicine versus in-person delivery of an interprofessional education program for adults with inflammatory arthritis. *Journal of telemedicine and telecare*, 23(2), 197-206.
- Khoja, S. S., Moore, C. G., Goodpaster, B. H., Delitto, A., & Piva, S. R. (2018). Skeletal muscle fat and its association with physical function in rheumatoid arthritis. *Arthritis care & research*, 70(3), 333-342.
- Knudsen, L. R., Ndosi, M., Hauge, E. M., Lomborg, K., Dreyer, L., Aaboe, S., ... & de Thurah, A. (2024). Effectiveness of a novel digital patient education programme to support self-management of early rheumatoid arthritis: a randomized controlled trial. *Rheumatology*, keae177.
- MacIver, A., Hollinger, H., & Carolan, C. (2021). Tele-health interventions to support self-management in adults with rheumatoid arthritis: a systematic review. *Rheumatology international*, 41(8), 1399-1418.
- Mirzaei-Alavijeh, M., Karami-Matin, B., Hosseini, S. N., & Jalilian, F. (2017). Social Cognitive Determinants of Patient Education Intention among Nurses. *Journal of Education and Community Health*, 4(1), 12-19.
- Mostafa Amer, H., S Elzyen, E., A Zayed, D., & H Salama, A. (2022). Effect of Tele Nursing on Health Outcomes of Children with Rheumatic Arthritis and Satisfaction of Their Caregivers during Covid-19 Pandemic. *Egyptian Journal of Health Care*, 13(2), 1855-1873.
- Naqvi, A. A., Hassali, M. A., Aftab, M. T., Naqvi, S. B. S., Zehra, F., Ahmad, R., & Ahmad, N. (2017). Development of evidence-based disease education literature for Pakistani rheumatoid arthritis patients. *Diseases*, 5(4), 27.
- Pani, D., Piga, M., Barabino, G., Crabolu, M., Uras, S., Mathieu, A., & Raffo, L. (2017). Home tele-rehabilitation for rheumatic patients: impact and satisfaction of care analysis. *Journal of telemedicine and telecare*, 23(2), 292-300.
- Peck, A. (2005). Changing the face of standard nursing practice through telehealth and telenursing. *Nursing administration quarterly*, 29(4), 339-343.
- Ramelet, A. S., Fonjallaz, B., Rio, L., Zoni, S., Ballabeni, P., Rapin, J., ... & Hofer, M. (2017). Impact of a nurse led telephone intervention on satisfaction and health outcomes of children with inflammatory rheumatic diseases and their families: a crossover randomized clinical trial. *BMC pediatrics*, 17, 1-10.
- Saeedifar, E. S., Memarian, R., Fatahi, S., & Ghelichkhani, F. (2018). Use of the Orem self-care model on pain relief in women with rheumatoid arthritis: a randomized trial. *Electronic physician*, 10(6), 6884.

Xiang, Y. T., Yang, Y., Li, W., Zhang, L., Zhang, Q., Cheung, T., & Ng, C. H. (2020). Timely mental health care for the 2019 novel coronavirus outbreak is urgently needed. *The lancet psychiatry*, 7(3), 228-229.

Investigating the role of tele-education in Rheumatoid arthritis; a review study

Mojgan Gholitabar Omrani¹, MSc of nursing, Mazandaran University of Medical Science

Milad Davari Shalamzari, MSc student of nursing, Sabzevar University of Medical Science

Abstract

Rheumatoid arthritis is one of the autoimmune diseases that has a chronic and progressive course and has destructive effects on the function of the joints and various aspects of health. Due to the lack of time and place limitations, tele-education is one of the most effective methods in communicating care with clients and controlling chronic diseases. The purpose of this study is to investigate the role of tele-education in rheumatoid arthritis. In this review study, the keywords of tele-education, rheumatoid arthritis and patients were searched without considering the time limit using SID, Magiran, Iran Medex, Pubmed, Google Scholar, Science Direct and Cinahl electronic databases. The studies were reviewed in two stages and based on the inclusion and exclusion criteria, in the first stage, the title and abstract and in the second stage, the entire article was examined, finally 6 articles were included in the study. Studies have shown that tele-education has positive effects on the level of satisfaction of patients and their families, rehabilitation and health-related components such as: functional ability, pain intensity, swelling, joint stiffness and general well-being, and increasing physical activity. It leads to improving the compliance rate of the drug therapy process and improving self-efficacy. Also, by reducing the number of referrals to outpatient clinics, it will reduce the costs related to healthcare and treatment and increase the quality of life in these patients. Therefore, it is recommended to use it in order to increase patients' participation in the process of care and treatment, health status monitoring and treatment plan management, which requires the special attention of health care providers, especially nurses, in using this educational intervention, with the aim of improving self-care and All patients with rheumatoid arthritis have access to health-related services.

Keywords: Tele education, Rheumatoid arthritis and patients

¹ Corresponding Author